

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3.—
pe 1/4 an 1:50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5.—

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Dublă perfidie.

Acum în preajma vizitei moștenitorului de tron în România e firesc ca presa maghiară să nu fie stăpânită de sentimente deosebit de măgulitoare pentru noi. S'a văzut din nervozitatea cu care a fost înregistrată în ziarele din Budapesta propunerea făcută de noi cu privire la primirea ce proiectasem pentru principele de Coroană. Cu toate acestea, nu credeam ca ziarele din capitala Ungariei să caute din acest prilej cărări piezișe pentru a înfățișa poporul românesc și chiar România într'o lumină puțin favorabilă cercurilor politice din Viena. Se înțelege, că nu e nici cea dintâi nici cea din urmă decepție care ne încearcă, și de-aceea putem trece cu toată liniștea la obiect.

E vorba de comentarele pe cari le face presa maghiară din prilejul călătoriei cunoscutului publicist Scotus Viator în România. „Budapesti Hirlap“, într'un număr mai recent, se ocupă mai pe larg de această călătorie și interpretările tendențioase ale acestui ziar sunt destul de interesante. Întreagă activitatea publicistică a acestui scriitor e adusă în legătură cu tendințele politice externe ale Marii Britanii și toată simpatia lui pentru popoarele subjugate ale acestei țări se înfățișază ca un mijloc de-a lovi în interesele politice ale monarhiei noastre. Britania nu poate menaja astăzi întărirea elementului german, — astfel zice „Bud.

Hirlap“. A căutat deci să îmbrățișeze cauza slavilor din Monarhie și a slovacilor din Ungaria pentru a slăbi puterea de consolidare a elementului german și a început să se preocupe acum de Români, fiindcă România încă poate fi atrasă în cercul unor aspirații politice ostile monarhiei Austro-Ungare, dovădindu-se — după zisa ziarului maghiar, — că opinia publică din Tară e întreagă împotriva acestei monarhii. Tot astfel în timpul din urmă ziaristica română din Ungaria, aruncându-și la o parte masca dinasticismului tradițional, s'ar fi îndreptat cu simpatie spre alianța anglo-franco-slavă, câștigând prin aceasta interesul Britaniei care ar căuta să lovească în poporul maghiar pentru a slăbi cel mai puternic stâlp al acestei monarhii. Aceasta este interpretarea călătoriei lui Scotus Viator în România de către „Bud. Hirlap“ care își încheie combinația trăgând cu ochiul la ministerul nostru de externe și făcând apel la guvern pentru a întări părțile ardeleni strașnic amenințate.

E o dublă perfidie în comentarele acestei gazete. Iată ce vrea B. H.: Vrea să discrediteze temeinicia spuselor unor oameni nepreocupați cari au provocat o judecată favorabilă naționalităților din Ungaria în opinia publică a Engliterei și pot contribui la instăpânirea unui curent de simpatie pentru noi în străinătate. De aceea vrea să înfățișeze toată activitatea publicistică din timpul mai nou și în special obiectiva muncă lămuritoare a d-lui Seton

Watson drept o șarjă a unor interese potrivnice monarhiei noastre. În acelaș timp când caută a crea o platformă de interese între opera de distrugere a naționalităților din patrie și echilibrul internațional al monarhiei, crede că e ni merit să compromită și legătura de sinceră prietenie a Regatului român cu Austro-Ungaria. Pentru acreditarea acestor apucături ziarul maghiar nu se sfiște a arunca inexactități grosolane, între cari și minciuna lamentabilă că banul imperiului britanic ar avea oarecare rost în agitațiile noastre...

E ușor să aduci la adevărata valoare aceste înjghebări perfide. Doar știm cu toții că relațiile României cu Monarhia noastră sunt și astăzi în ogașa unei vechi prietenii netulburate. Cât despre corectitudinea informației și obiectivitatea desăvârșită a publiciștilor de talia lui Scotus Viator încă poate fi ușor convinsă străinătatea. N'au decât să și trimită în mijlocul nostru informatorii și noi nu avem nici o răcoare de constatarea riguroasă a adevărului.

Cu astfel de perfidii se poate contribui la amețirea de-o zi a opiniei publice din străinătate, se poate câștiga timpul foarte măsurat pentru trecătoare digestii bugetare, nu se poate însă acoperi adevărul istoric care în fața spiritelor obiective va ieși totdeauna la iveală.

VIEAȚA LITERARĂ.

Patria poetului.

Are poetul patrie și arta are hotară? Întrebarea asta e mereu frământată și răspunsul limpede o să întârzie mult, problema fiind din cele mai elastice.

Patria poetului? E largul naturii, înălțimea văzduhului și misterul nepătruns al sufletului omenesc, e trecutul și viitorul. Nelegată de timp și de spațiu, fantazia aleargă pretutindeni: în căutarea frumosului și a armoniei. De pretutindeni artistul își scoate elementele operei sale, materia primă, pe care o trece apoi prin sita propriilor sale simțiri. Și nu este un colț al naturii în care nestavilita fantazie să nu descopere o urmă de frumos; nu este un om pe pământ, în care să nu observe un crâmpei de mișcare armonică. Frumosul, suferința și patimile sunt universale și universul e prin urmare singura patrie a poetului.

Astfel judecă unii.

Nemulțumiți de o concepție atât de vagă, alții mai restrâng cercul de inspirație al artistului. Ei pornesc din convingerea, că poetul își are și el de timpuriu casa, familia, poporul și patria sa; că de copil e legat prin naștere, prin educație, prin amintiri și idealuri de o anumită societate; că rasa sau neamul din care face parte a imprimat firei sale o pecete proprie și că, prin ur-

mare, tot ce produce se resimte într'o măsură oarecare de această influență.

Aceste două moduri de a vedea se cheamă „artă pentru artă“ și „artă cu tendință“, sau „artă internațională“ și „poporanism“. Ciocnirile ivite între reprezentanții acestor vederi opuse au dat naștere la o întreagă literatură estetică, cu teorii, sisteme și școale literare. Cestiunea a rămas însă deschisă și o margine pozitivă între cele două tărâmuri nu s'a fixat.

Este și greu a reduce arta și poezia mai ales la anumite reguli fixe sau principii, câtă vreme manifestarea ei este în primul rând de natură individuală. Firile oamenilor superiori sunt mult mai complexe decât să le poți măsura cu formule stereotipe. A discuta de pildă dacă Ibsen a aparținut uneia sau alteia din cele două direcțiuni, — el care s'a manifestat pe o scară așa de înaltă a artei, dela tendenționismul cel mai revoluționar până la simbolismul cel mai vaporos — ar fi desigur o greșală. Și greșiți sunt toți aceia cari nu admit evoluțiunea în opera aceluiaș artist, cari nu văd că anumite subiecte, în situațiuni schimbate, se vor repercuta în sufletul poetului în mod deosebit. Poetul naționalist de astăzi, pe cari vremile de obidă îl târăsc în vârtejul actualității și-l fac să intoneze accente de energie patriotică, va fi mâine, — când orizontul se va însenina sau când în mulțime se va ivi un spirit de indiferență, — cântărețul subtil al pro-

priilor sale fericiri sau dureri, rătăcitorul romantic prin lună și prin stele.

Să nu fim deci unilaterali. Să nu căutăm patria poetului numai în una din cele două direcțiuni teoretice, câtă vreme de fapt ea este așa zicând în două lumi deodată, în lumea dinlăuntru și în lumea din afară a poetului. Viața lui internă, cu gândurile, visurile și simțirile lui sunt atât de mult patria lui, pe cum lumea din afară, cu natura și podoabele ei, cu societatea omenescă și patimile ei, li constituie un izvor de creațiuni poetice.

Multe exagerări se săvârșesc, ce e drept, și într'o parte și în cealaltă. Dar în timpul din urmă exclusivismul crește mai ales pe partea celor fără patrie. Iperestetismul și rafinaria modernilor se impacă tot mai puțin cu gândul că arta se leagă de ceva real și de ceva trăit. Ei caută să se avânte în sferile închipuite și sunt tot mai intoleranți față de cei ce clădesc pe temelii realității. Acestora le reamintim pe maestrul Goethe, care a zis: „Eu nu am afectat niciodată în poeziile mele. Ceeace nu am trăit, nu am așternut niciodată pe hârtie“.

Au ei dreptate și moderni, când spun: frumosul e acelaș pretutindeni, acasă la tine, ca și peste Ocean. Dar nu e mai puțin adevărat că floarea modestă din grădina ta, de care ți-se leagă atâtea amintiri, îți va fi neasemănat mai scumpă decât orice floare exotică. Instinctul acesta ome-

Sfârșitul coaliției.

Toate eforturile de-a lungi viața coaliției au fost zadarnice. Nici îndemnul lui Apponyi, nici argumentele lui Wekerle, nici îngrijorarea lui Kossuth n'au fost în stare să convingă partidul Kossuthist despre necesitatea de-a nu desface coaliția. Aderenții lui Justh au declarat pe față că vor *capul* lui Andrassy, că nu mai pot să stea alături de-un ministru care prin politica sa a urmărit discreditarea partidului Kossuthist... Și coaliția și-a dat sufletul.

În consiliul de miniștri s'a constatat că nu e chip ca membrii cabinetului să convină asupra unui plan unitar de acțiune și, prin urmare, nu mai rămâne decât ca guvernul să ceară desărcinarea sa definitivă, lăsând fiecărui ministru libertatea să procedeze pe viitor după buna sa chibzuială.

Istoria coaliției e scurtă. Paginile acestei istorii vor rămâne, însă, documente neprețuite cari vor dovedi urmașilor până la ce treaptă s'au știut cobori „eroii națiunii“ de dragul puterii.

Până când au fost în opoziție, membrii partidelor coalitate nu mai găseau fâgăduieli prin cari să momiască alegătorii să le facă cu putință intrarea în parlament. Atunci nu știau, nu voiau să știe nici de osebite de naționalitate, nici de osebite de confesiune: toți erau egali și toți, umăr la umăr, aveau să lupte pentru răsturnarea liberalilor ca, ajungând opoziția la putere, să poată realiza toate reformele fâgăduite.

Și grație uneltirilor, grație supunerii rușinoase și legăturilor cu d'al de Walerstein Roza, partidele fâgăduielilor sfinte au ajuns la cârma, pentru a desminti, în câteva luni, toate declarațiile și mărturisirile politice de mai înainte.

În loc să introducă reformele arzătoare, n'au făcut alta decât să pricopsească haita de flămânzi cari vreme de 35 de ani pândiseră acest prilej de-a se infruptă; în loc să execute legea naționalităților, s'au ridicat glasuri cari au

cerut, stăruiitor, ștergerea ei; în loc să ajutore școlile noastre profesionale, — prin proiectele de lege ale lui Apponyi fac încercări de-a le maghiariza; în loc să introducă votul universal, cum se obligaseră prin jurăminte sfinte și prin pactul încheiat cu Coroana, au căutat să despoaie de dreptul electoral și pe cei cari mai aveau acest drept, alcătuiind proiectul de lege despre votul plural; în loc să introducă o lege prin care să consfințească libertatea presei, libertatea cuvântului și a întrunirilor, ne-au pus în vedere restricțiunea acestor libertăți și au pornit zi de zi noi procese de presă împotriva organelor noastre de publicitate, ne-au interzis adunările și întrunirile și ne-au desființat societățile.

Guvernul coaliției, născut din o opoziție călăuzită de „drepturile popoarelor“, s'a dovedit de un guvern mai reacționar decât toate guvernele de mai înainte...

Și n'a știut și n'a voit să rezolve nici una dintre chestiunile cari au fost întotdeauna germene de crize grave.

Dimpotrivă, ne-a îmbogățit cu două conflicte noi: conflictul între Ungaria și Croația și conflictul între Ungaria și Coroana pentru banca autonomă...

Cazul Vaida, vărsarea de sânge dela Cernova, măcelul dela Pánade vor rămâne o pată neștersă în trecutul de 3 ani al acestei coaliții.

Noi, naționalitățile nemaghiare am avut să suferim mai mult din partea acestei tovarășii lipsite de morală. Împotriva noastră s'a îndreptat toată atențiunea guvernului ale cărui mâni erau legale prin pactul încheiat cu Coroana. Cu concesii nu se putea mândri, a voit dară să satisfacă șovinismul maghiar prin inaugurarea unei noi politici naționale, prigonindu-ne pe toate căile, — fără să poată, însă, slăbi forța noastră de rezistență.

Dar în cele din urmă, coaliția și-a ajuns soarta pentru care era predestinată în mod fatal... În ziua în care s'a declarat și în mod oficial desființarea ei,

s'a pecetluit și soarta partidelor din cari a fost alcătuită.

Integru n'a rămas nici un partid, nici un șef de partid. Incepând cu partidul Kossuthist și șeful său Kossuth, partidele coalitate nu pot să înregistreze decât un șir nesfârșit de abateri dela program, de dezertări dela principii... Șefii au rămas toți compromiși chiar în ochii propriilor aderenți. Kossuth s'a dovedit de un om neputincios a cărui șefie e o primejdie pentru un partid; Apponyi a pierdut încrederea dovedindu-se drept un iezuit și clerical fără scrupule; Andrassy a desmintișt așteptările ce se legaseră de liberalismul lui desvâindu-și adevărata fire de reacționar neînduplecat; și toți eroii rezistenței naționale: Polonyi, Ugron, Barabás, Olay Lajos etc... s'au dovedit că nu sunt decât oameni cari pentru onoruri și slujbe sunt gata să renunțe la un trecut glorios de intranșigentă politică.

N'a rămas în urma coaliției nimic ce să înalțe sufletele, decât un miros de hoit în descompunere...

Coaliția și oamenii ei și-au meritat soarta!

Pedagogie unjurească, acesta ar fi titlul cel mai potriuit pentru caracterizarea opreliștelor mai recente ale ministrului nostru de instrucție. Va să zică, studenții noștri nu vor putea lua parte nici la Congresul dela Iași, nici la Cursurile de vară din Vălenii de munte. Dacă vor îndrăzni să participe, vor fi eliminați dela toate institutele de învățământ din țară. Acesta este ordinul distinsului anteluptător al ideilor umanitare, strașnicul glăsuitor dela congresele de pace din Occident, contele Apponyi. La aceste cunoscută calități ale distinsului bărbat mai trebuie adăugată una. Dl Apponyi este și un admirabil pedagog. Căci s'ar putea închipui o mai admirabilă contribuție la „spiritul patriotic“ în care ține să fie crescută tinerimea noastră universitară, ca aceasta dublă opreliște? Fie liniștit bunul nostru pedagog, că a izbutit ou aceasta măsură să trimită sufletele tineretului nostru peste munți. Și pentru asta vă suntem mulțămitori Excelență, doar noi încă în suflete ne punem toată nădejdea...

nesc, prin care ești legat de pământul din care ai ieșit, nu-l va putea tăgădui nimeni. În viața și creațiunea fiecărui artist adevărat acest instinct este ceea ce constituie leit-motivul într-o operă muzicală. Oricât, în aparență, creațiunea scriitorului va părea universală, sau internațională, în fondul ei va avea totuș caracterul rasei, sau a patriei autorului. Pe cât de german e Goethe în operele sale, fără însă să fi stăruiat în formă asupra patriotismului său, pe cât de mult se oglindește colosul rusesc în operele lui Tolstoi și geniul englez la Shakespeare, pe atât de profund românesc va fi pururea spiritul sau sâmburele creațiunii artistice la noi. Eternul omenesc, sau eternul frumos, care, intrupat în artă, caută să ne apropie pe toți unii de alții și să înfrățescă popoare, va avea totuș reprezentanți tipici la diferite neamuri și expresiuni deosebite în diferite țări. Aceste deosebiri se vor marca prin varietatea de forme originale, de temperamente și caractere, căci ne închipuim că niciodată o potrivire absolută între artistul de Sud și de Nord, sau între poetul maghiar și român nu va putea să existe. Poetul are deci o patrie. Și asta fără ca libertatea simțirii lui să fie restrânsă. Frumosul și elementele creațiunii lui poate el să le adune de oriunde, — dar prelucrarea lor se va face pururea într-o formă care va reaminti legăturile lui cu o țară sau un popor din care face parte.

II. Chendi.

Cronica rimată.

Piticul miraculos.

*Când vin căldurile de vară
Te'ntinzi pe iarbă și visezi
Bizare lucruri încurcate,
De nu știi care să-l mai crezi.*

*Ai vrea să fi, depildă, rege
Intr'un ținut îndepărtat,
Să porți opinci și redingotă
Și-un cap cu steme încoronat.*

*Iar alteori îți zici în versuri
„Aș vrea să fiu un biet bunic,
Un biet bunic adus de spate,
Adus de spate și pitic.“*

*Din partea mea, întreaga viață
Aș vrea să fiu voinic și drept,
Nu-mi trebuie chelie, minte
Și nici o barbă până'n piept.*

*Renunț la 'nțelepciunea vieții
Și la fatalul pesimism,
Ce ți-l aduce bătrânețea
Și veșnicul reumatism...*

*În fiecare dimineață
Lui Dumnezeu eu mă închin,*

*Să nu-mi dea glorie, avere,
Căci mi-ar fi lene să le țin.*

*Eu nu visez moșii, castele
Prințese, cai, trăsuri, — nimic!
Un singur lucru am pe suflet:
Aș vrea să-mi cumpăr un pitic.*

*Sbârcit și spân aș vrea să fie,
Modest și nepretențios,
Să fie tare 'n comparații,
Lingușitor și mincinos!*

*Ar duce viață liniștită:
Băut, mâncat și odihnit,
El n'ar avea decât să 'ntrebe:
— Măria-Ta, cum ai dormit?*

*Apoi, l'aș pune să se mire:
— Ce bine-arăți stăpânul meu!
L-aș pune să mă lingușească,
Să mi zică „geniu“, „semizeu“,*

*Și-apoi l-aș duce la plimbare,
Să-mi spună că în calea mea
Întorc cucoanele privirea
De parcă luminează-o stea...*

*Politica, filozofia,
Desigur, — mă vor plictisi,
O singură filozofie
Voiu practică în orice zi:*

Era combinațiilor a început demult și durează încă în chestiunea alegerii dela Caransebeș. Gazetele maghiare își scot la iveală când dații și le măsură cu cel mai desăvârșit optimism sorții de izbândă. Dl Olariu, candidatul oficial al burdismului, este amintit cu multă dragoste de presa ungurească. Alături de această față bisericească, în favorul căreia stăruie cu destulă îndărătnicie o seamă de oameni al căror zel e îndeajuns compromițător pentru orice cauză românească, se scoate în relief de cătră ziarele din Budapesta și P. C. Sa arhimandritul Hamsea dela mânăstirea Hodoș-Bodrogului, al cărui patriotism ar fi după presa maghiară o deplină garanță pentru întărire în caz de alegere. Și, lucru ciudat, cu toate svonorurile aceste cari resar din zi în zi și au darul de-a neliniști sufletele, opinia noastră publică nici astăzi nu e în clar cu planul cercurilor hotărâtoare din dieceza Caransebeșului. Ne mai despart abia câteva zile de săvârșirea unui act de-o importanță deosebită pentru viața noastră politică-bisericească și noi nu știm spre cine anume să ne îndreptăm ochii. Cei mai mulți dintre fruntașii noștri din acele părți sunt cufundați în tănuire și în loc de-a lămurii opinia publică și-a întreprinde o necesară agitație în favorul cauzei, sunt mai dispuși a da răspunsuri dodonice, ținute într'un hitru spirit bănațenesc: „Poace fi cutarie, poace fi“... Ni se pare cam greșită această procedură, fiindcă în acelaș timp când pe deoparte se petrece totul în liniștea puțin edificătoare a ușilor incuiate, de altă parte „ilustritatea“ Caransebeșului se învârtește în dreapta și 'n stânga... Atunci când ai în fața ta o ceată de oameni prinși într'un mănunchiu prin solidaritatea puternică pe care o creiază totdeauna conștiința aceluiaș păcat, nu e util să-ți faci combinațiile după paravan... Dimpotrivă, trebuie să ieși la largul, să desfășuri steagul și să arăți calea adevărului... Ș'apoi la urma urmei pare și cam ciudată această diplomație când e vorba de alegerea unui cap bisericesc.

Doar' conștiința noastră publică socotește mitra arhierescă de-un rezultat al vredniciei în cariera bisericească care n'are de-a face cu surprize diplomaticești. Ei, și dacă-i după vrednicie, de ce atâta tănuire care poate da greș? De ce adevărat nu s'ar cerne puținel vredniciile, să vedem cum stăm și cu ce ne alegem? Căci altfel, „poace fi“ s'o pățim, domnilor deputați sinodali!

Sunt ocupați, sunt foarte ocupați fruntașii noștri politici. Probabil pregătesc planul unei rezistențe politice mai roditoare, sau învârtesc în taină suruburile unei acțiuni surprinzătoare pentru toamnă, sau te pomenești că „se organizează“... În orice caz n'au acum vreme de discutat. Căci altfel nu ne putem închipui cum a putut fi copleșită de atâta tăcere propunerea făcută de noi pentru primirea moștenitorului de tron, propunere care a avut darul de-a trezi simpatiile multora și antipatiile unanime ale presei maghiare. Nu s'a rostit un cuvânt asupra acestei propuneri de cătră iubii noștri fruntași. Chiar și ziarele cari își primesc inspirația din înțelepciunea harnicilor eupatrizi ai vieții noastre publice au rămas stăpânite de un binefăcător mutism... „Lupta“ s'a pomenit grozav de târziu, iar „Tribuna“ a înregistrat vestea după un ziar vienez cu o sgarcenie de cuvinte, pare-că ar fi fost vorba de cutare eveniment din Micălaca... Se înțelege că în astfel de împrejurări ar fi o naivitate să mai stăruim asupra acestei propuneri pe care o socoteam cel puțin vrednică de discutat. Și e firesc că nu se va alege nimic din acest gând bun, doar cei câțiva prieteni ai noștri și membri ai redacției nu se pot lua acum de-alungul drumului de fer să ridice lumea: „Săriți oameni buni cu ramură de maslin, că vine împăratul mării“... Nu, — nu va fi nimic. Trenul care va duce pe viitorul monarh în Țara fraților noștri va întretăia câmpiile pe cari scurmă pământul cu harnicie și amar milioanele noastre, fără ca de pe aceste câmpuri întinse să răsună un glas, un strigăt care-ar putea desluși speranțele și credința unui popor asuprit... Va fi și atunci tăcere: Tăcerea neștiinței care nu poate sparge întunerecul și tăcerea somnului de după masă. Înainte de-a ne cufunda în tăcere și noi strigăm din toată inima: Trăiască organizarea noastră!...

REVISTA POLITICĂ.

Răsboi civil în sânul kossuthiștilor. N'a stăpânit niciodată, în sânul partidului kossuthist, o armonie deplină. Nici nu se putea: alcătuit din elementele cele mai eterogene, partidul acesta a rămas unit numai câtă vreme putereași eră asigurată. De câteori se svonea, însă, de criză, peste noapte răsăriau fel și fel de răsvrățiți... Dar niciodată până acum n'a fost partidul într'o situație mai deplorabilă decât acum. Amenințările și certurile sunt la ordinea zilei în acest partid care are doi șefi: Kossuth și Justh, dintre cari nici unul nu îndrăznește să se afirme...

Nimeni nu știe cine dispune de majoritatea partidului: Kossuth ori Justh... Azi dispun cei din tabăra lui Justh, mâne cei din jurul lui Kossuth.

Zilele trecute, aderenții lui Justh s'au hotărât să limpezească situația partidului. Conte Teleki Arvéd a umblat dela membru la membru cu o coală prin care cei iscăliți pe ea declarau că nu vor sprijini decât un guvern care aderează la ideea înființării unei bănci autonome. S'au adunat vre-o 140 de iscălituri și Justh putea să triumfeze: majoritatea partidului eră cu el... A doua zi, însă, a înțeles și Kossuth că acțiunea aceasta e îndreptată, în rândul întâi, împotriva lui și începù să se plângă de neîncrederea ce i-o manifestă partidul. Și cum nu se știe încă dacă Kossuth sau Justh va conduce noul guvern, iscălitorii coalei s'au grăbit să declare că nu știau ce iscălesc, că au cea mai desăvârșită încredere în Kossuth, că-și vor revoca iscăliturile...

În club s'a adus în discuție chestia aceasta și inițiatorul acțiunii i-a provocat pe toți cei ce doresc să fie șterși de pe coală să se anunțe... și nu s'a anunțat nimeni. Nu e bine să strici pretenția cu Justh, cum nu eră bine să strici pretenția nici cu Kossuth...

Și toată lumea s'a năpustit asupra „informatoilor“ lui Kossuth, cari singuri ei sunt de vină dacă șeful Kossuth nu cunoaște vrerile partidului.

„Avem doi vicepreședinți cari nu știu ce vrea partidul și-l informează pe Kossuth tendențios... Astfel de vicepreședinți nu pot avea loc în partid! — zise unul dintre deputați.

— Trebuie dați afară! Nu ne mai trebuie nici Barabás, nici Ugron! îi răspuseră alții.

*Slăvi-voiu pe zeița Lenea
Aceia care a creat
Vacanța, somnul și poezii
Și-al parlamentelor Senat.*

*Aș vrea să dorm într'o grădină
Sub cer albastru, fără nori,
Să fie cald, să stau la umbră...
Deasupra mea un stol de flori,*

*Să joace leneșe, să 'mpartă
Parfum din Smirna și Damasc,
Iar eu să stau cuprins de vrajă
Cu ochi 'n zare, — și să casc.*

*Piticul meu ar fi acolo
Și-al meu căscat l-ar compară
C'un stol de pasări care cântă
Sub largul cer de Marmarâ...*

*Și când m'ar plictisi piticul,
I-aș da concediul meritat,
L-aș face profesor la Pesta,
Burdist, episcop, deputat,*

*L-aș face pașă în Turchia,
Sau chiar sultan — să nu țe miri!
Sau redactor fără de plată
La „Criticele Convorbiri“.*

E. Victor.

Bohemii.

— Schițe ușoare. —

I.

Trei prieteni, artiști: Irăscu, Moșoiu și Dinu Delabran.

I-am văzut întâiaș dată pe-o bancă la șosea. De-atunci e multă vreme și pe ei i-am întâlnit de multeori — totdeauna nedespărțiți.

Chipul, graiul și portul lor, mi-au ademenit curiozitatea de-ai cunoaște și de-ai cercetă mai de-aproape.

Și iată-i i-am zugrăvit: Mi-am pus în gând și pace, vreau cu orice preț să trec cu ei la nemoarte.

Irăscu: Trup înalt și subțirel, puțin adus; cap mic rotund, înfipt într'un gât lung scos par'că dintre umeri — o caricatură. Și vezi ce coincidență; Domnu Irăscu e caricaturist.

Moșoiu: Scurt și gros, cu ochii mici, cu o fărâmă de nas între două buci. Pe buza-i cărnosă de sus, două mustăți, ca două pensule groase, spălate, stau drept și subțiate.

Când râde Moșoiu, gura i-se lărgește, se umflă, nasu i-se perde, mustățile-i ating ochii, pântecile i-se clatină.

E cel mai bun colorist dela „Belle-Arte“ și de aceea poartă veșnic cu el portretul marelui Van-Dyck.

Iată și tipul lui Dinu Delabran:

La stat nu-i nici Irăscu, nici Moșoiu, ci tocmai cum îi stă omului bine.

Fața — toată rasă. Poartă păr mare sub pălărie largă. Delabran învață pictura de plăcere, ca amator. El e dramaturg. Cercetează mult teatrul. Studiază cu dragoste elasicismul, care-i un izvor nesecat de idei, dupăcum zice el. Are două piese terminate și nu știu câte începute.

Când scrie are în față bustul lui Schiller și doarme cu Hamlet sub căpătâi.

Memoria lui e imbuibată cu atât „bagaz“ de cugetări, încât la orice împrejurare e gata să-ți tragă de guler vre-un clasic, să grăiască în numele lui și să iasă adesea chiar învingător.

De pildă, își vede un camarad trist, lipsit de veselie, atunci se apropie de el, și ca un medic de pe vremea lui Molière, îl bate pe umăr milos și-i recomandă această rețetă, zicându-i: „Fii vesel iubite, așa a zis Sofocles, căci cine-și perde veselia e mort, un mort ce umblă și respiră“.

Altădată eră așa de furios pe-o colegă care-i adresă un epitet obraznic, încât ne temeam să nu se întâmple un desnodământ de tragedie. Deodată însă Dinu își perde mânia, se oprește în fața ei, o privește cu milă clatinând capul și vine apoi între colegi zâmbind.

„Ce-i Dinule? — întrebă aceștia curioși de potolirea bruscă a furtunei.

— Cei cari își tem *negustoria* să nu se amestece în politică!

Afară cu Barabás, care face politică numai din... *negustorie!*... Unde am ajuns! Barabás, idolul partidului kossuthist, unul dintre cei mai energici oratori ai partidului, acuzat că e panamist... Și Barabás tace...

Măria Sa consilierul de curte e acuzat că face *negustorie* din politică și tace... și rămâne în sânul partidului...

Sărman partid!

Convocarea Camerei deputaților. Peste câteva zile vom avea prilej să asistăm la o ședință scurtă a Camerei deputaților.

Cu prilejul unei demonstrații politice împotriva banului Croației Rauch, deputatul croat Novoszelo, membru al parlamentului ungar, a fost arestat și condamnat — la 14 zile închisoare, cu fățișă desconsiderare a dreptului său de imunitate.

Pentru a repara această violare a imunității, deputații croați au hotărât să ceară convocarea Camerei deputaților ungari. După ce camera și-a ajurnat ședințele prin o hotărâre a sa, ajunge ca cererea să fie iscălită de 20 de deputați.

Președintele Justh a declarat că îndată după primirea cererii va convoca Camera în termenul legal (4 zile).

Libertatea de presă în Ungaria. La 1 Iulie a intrat în închisoarea de stat din Seghedin dl Silvestru Moldovan dela „Foaia Poporului“, pentru a-și începe osânda de 4 luni.

Zilele aceste vor intra în închisoare și d-nii V. Braniște și Dr. Casiu Maniu, osândiți amândoi pentru articole publicate în „Gaz. Trans.“, — după ce Curtea de Cassație a confirmat sentințele Curții cu jurați.

Dl Iuliu Ioanoviciu dela „Libertatea“ a ieșit din temniță la 26 Iunie, după ce a stat 18 luni în temnița din Cluj. Dl George Stoica va scăpa din Seghedin la 9 August, când se implinesc cele 18 luni la cari a fost condamnat pentru „agitație“...

Trăim în Ungaria... și în era libertății de presă!

Lukács homo regius. Vineri, fostul ministru de finanțe Lukács László a fost chemat la Viena, unde Sâmbătă, și Duminecă, a fost primit în audiență de către Maj. Sa.

Lukács a părăsit Viena ca homo regius, însărcinat din partea Maj. Sale să înceapă tratative serioase cu partidul kossuthist în scopul de-a rezolvi criza pe cale constituțională.

În audiența de Sâmbătă, — care a durat o oră și jumătate — s'au stabilit bazele misiunii lui Lukács, iar în audiența de Duminecă Lukács a primit în mod oficial misiunea de-a intra în tratative cu partidul kossuthist. Despre această misiune au fost încunoștințați, în scrisoare, atât ministrul-președinte Wekerle, cât și ministrul de comerț Kossuth. Comunicarea aceasta a fost necesară, fiindcă cu câteva zile înainte Kossuth nu voise să stea de vorbă cu Lukács, sub pretextul că scrisoarea lui Daruváry, secretarul cancelariei Maj. Sale, nu e o legitimație suficientă care să dovediască calitatea de *homo regius* alui Lukács.

Acum s'a înlăturat și această obiecțiune. Kossuth știe că Lukács e omul Regelui și nu poate să nu stea de vorbă cu el.

Misiunea lui Lukács e cea veche: să trateze cu partidul kossuthist asupra alcătuirii unui cabinet compus din membrii partidului acestuia și cu concursul alor câtorva politicieni neutrali, neapartenitori nice unuia dintre actualele partide.

Lukács e hotărât să nu amâne începerea tratativelor, stăruiind ca criza să se aplaneze în timpul cel mai scurt.

„Importanța misiunii mele e neîndoelnică! — a zis Lukács unui redactor vienez. — E o dovadă vădită că Maj. Sa vrea să se înțeleagă cu majoritatea parlamentară, adică cu partidul independist, pentru a rezolvi criza pe cale pacifică.“

În cursul acestei săptămâni, probabil, vor fi primiți în audiență atât Kossuth cât și Justh.

Maghiarizare ori sărăcire?

Aproape de o jumătate de veac maghiarii își dau toate silințele, ca să se prezenteze în fața tronului de cei mai adiecți și mai puternici stâlpi ai monarhiei.

Și pentruca să ajungă cât de cât la rezultatul dorit de ei, n'au încetat a prezentă pe naționalități ca elemente primejdioase, ca elemente de distrugere, cari în orice moment stau gata să se rupă de legăturile monarhiei.

Delabran și-a pieptenat părul lăsându-l puțin resfirat, și-a înodat la gât o lavalieră neagră cu bobite albe, și-a trecut în revistă camera și rămase mulțumit în așteptarea musafirilor, cu pipa în colțul gurei, răsturnat pe un scaun într-o poză, tot vorba lui, „artistică“, urmărind cu plăcere desfășurarea rotocoalelor de fum ce le scotea cu meșteșug.

Invitații au sosit rând pe rând. Gazda, după ce prezintă pe Ricu, pe Gore și pe Hanibal colegilor lui, după ce se discută cu aprindere de ultimele concerte, de expozițiunile de pictură dela Ateneu, de teatru, de apariția noilor cărți de literatură, dându-se acel o goană disperată prin operele marilor cugetători după comparații și vorbe de spirit, stabilindu-se totdeodată că în expunerea cuvântului începând cu Homer și terminând cu Byron sunt șapte genii care luminează calea gândirii și după ce Delabran mai susțină din izvor sigur, că „geniul se naște în mizerie“, după toate astea se dete cuvântul lui Popescu-Hanibal.

Un omuleț slăbuț, cu ochelari, cu părul peste frunte, ras de mustăți, nu însă și de barba care-i crește rară și creată și care-i da o înfățișare impunătoare de scriitor ce se respectă, cu un gest aristocratic scoase din buzunarul sacoului câteva file scrise și la bătăile din palme ale celorlalți el înflori un zâmbet în colțul gurei, apoi simțind privirile atâtor ochi se aprinse ca focul.

Așa, pe nesimțite, fără multă bătae de cap, au ajuns să fie considerați ca un punct fix, ca un razim puternic în vreme de nevoie, și din acest motiv li s'a dat cu imbelșugare puterea întreagă, li s'a asigurat hegemonia asupra tuturor popoarelor și li s'a lăsat mult dorita „*mână liberă*“ în trebile interne.

Și conducătorii de pe toate timpurile au uzat de puterea ce li s'a dat cu o intensitate și stăruință vrednică de o cauză mai bună. Doară au fost mai ales terenele pe cari s'au arătat față de naționalități colții destul de ascuțiți și uneori prea veninoși.

Instrucția publică și administrația. Dela legea școlară din 1868 până la făimoasa lege a lui Apponyi din 1907, toată truda maghiarilor a fost ca să ne maghiarizeze, să ne impună limba lor de voce de nevoie, ca așa să se poată accelera procesul descompunerii și desființării noastre și amalgamizarea într'una cu elementul domnitor. Dar cu toată asprimea legilor, cu toate chițibușurile, cât vădite cât ascunse — treaba n'a mers cum au gândit ei, căci pe când la orașe au mai făcut câte o cucerire dintre funcționarii subalterni dela căile ferate, gendarmi, și prea puțini de pe la justiție, în poporul dela sate n'au putut străbate nici într'un chip, ba după stăruința zadarnică se vede că nici nu-și mai dau silința să străbată în straturile poporului. Ca să ne maghiarizeze prin școală, văd și ei, că e o absolută imposibilitate, o utopie și fantomă nebună, după care înzadar vor mai umbla.

Pentruca chiar și admitând cazul, că prin strășnicia și năzuințele statornice ale inspectorilor vor ajunge să facă cele mai îndrăznețe cuceriri de limbă, dela aceasta până la maghiarizare este încă o cale lungă și anevoioasă, pe care abia credem să o poată face neopintiți. De aceea poporul nostru nici habar n'are de urmările legilor școlare, până ca familie știe și vrea să paralizaze orice influență a acestei limbi.

Altcum stă însă lucrul cu administrația.

Administrația rea chinue pe oameni, îi duce la sărăcie și la desperare. Legile polițienești, legile pentru pășunare, multele impozite, comunale, municipale și de stat, le iau ultima bucătură din gura copiilor și le pun în mână bățul pribegiei.

Emigrările în masse nu numai spre America ci și spre peninsula Balcanică au luat dimensiuni îngrozitoare.

Satele mărginașe încep a se pustii, abia mai dai de bărbat în vârstă pe acasă.

— Eram așa de infuriat, măi băieți, încât eram în stare s'o gătui, dar... deodată m'am gândit la Schopenhauer...“

Și pe când toți se încară în râs — un râs nebun, el limpezl o maximă în mințile lor profane a marelui filozof german.

II.

Șezătoare literară la Dinu Delabran. Invitați: Irăscu, Moșoiu, violinistul Ricu, comicul Gore și poetul, nuvelistul, romancierul Tănase-Popescu-Hanibal.

O odaie largă la mahala. Pereți văruiți, împodobiți cu studii de nuduri, copii după Grigorescu, precum și o sumedenie de portrete de tot felul de artiști.

Pe câteva rafturi odihnesc cărțile de predicție, albumuri cu copii după tablouri celebre și un craniu vechiu, prăfuit, pentru studiul Osteologiei.

În cuier o mandolină, o borsalină și o pelerină lungă. Costum pe care Delabran îl poartă adesea, după obiceiul toscan ca pictorii din Florența.

Intr'un dolț un chevalet cu o pânză pe care-i eboșat un cap de expresie de bătrân suferind, iar pe masa de lucru plină de cărți și hârtii o neorânduială de om prea ocupat, prea plictisit. Și apoi mai mult îi plăcea așa, vorba lui: „în neglijență artistică“.

Își șterse sudoarea de pe frunte, tuși și începă cu voce rară, dând explicații și analizându-și chiar unele părți.

Începă, grav: „Martirul, nuvelă“... și se opră puțin. Aceasta cu un scop, cu o diplomație, cum numea el, de a face pe ascultători mai atenți, mai nerăbdători.

Și apoi iar începă, tragic: „C'o fi și c'o păi...“ și iar se oprea:

„Ei, domnilor, cum vi-se pare partea asta? Așa-i că-s naturalist? Ceva à la Emil Zola.“ Și iar începea: „C'a fost și c'a dres“ și iar da explicații: Personagiul ăsta e așa. Când i-am cedit-o lui Vlahuță a rămas uimit, Coșbuc m'a felicitat, Dragomirescu m'a rugat cu parale să-i scriu la „Convorbiri Critice“, tot așa și ai dela „Viața Românească“.

Și în vreme ce Hanibal îi trăgea înainte cu verbul „a lăuda, lăudare“, Delabran șopti în taină lui Gore: — „O fi, dar miroase a reminiscență din Eminescu“.

Iar Gore, cu convingere, pe acelaș ton: — „Da, da, și miroase rău că-i mort bietul Eminescu“.

Și tot așa până la sfârșit, când nășteau aplauzele și părerile, ca după puțin în cameră iarăș să răsune un singur glas de... apostol.

Se făcuse o tăcere mormântală. Arcușul lui Ricu tremură așa de ușor pe violoncel încât se auzeau foarte lămurit până și răsufurile greoaie ale lui domnu Ghiță, măcelaru, tatăl lui

S'a dus la câștig — la muncă, ca să-și țină familia acasă și dacă dă de ceva rost, vine acasă, pune copiii și nevasta la drum și nu se mai întoarce decât cel mult când vinde casa, dacă mai are cui.

Economia înfloritoare de oi, odinioară, azi este total stinsă și nimicită, negoțul ambulant cu țările vecine se reduce la nimica din pricina vămiilor. Țăranii dela câmpie încă nu o duc mai bine, vitele de aproape 2 ani n'au nici un pret, datoriile se grămădesc, cametele le stoarce măduva din oase — și pentru cei mai mulți catastrofa economică este inevitabilă.

Efectul legilor administrației deci se vede cu mult mai limpede decât al legilor școlare, acesta îl simt oamenii și nu le este dată nici o putință de mântuire. Ni-se va spune că și țăranii maghiari au aceiaș soarte.

Numai nu tocmai aceea. În ținuturile lor statul ridică fabrici, oamenii găsesc muncă și câștig și pe toți cei ce vor fi aplicați în toate slujbele, asigurându-le existența. Dintre ai noștri puțini găsesc milă și sprijin — și aceia de mulțori numai dacă își reneagă numele, lăpădându-se de frații și rudeniile lor.

Aceste stări îngrijitoare vor trebui să precepe cercurile noastre de seamă în măsură mai mare ca până aci.

Ni se prăpădește poporul din cauza mizeriei, din cauza lipsei și din cauză că nu află nici milă și încurajare. Ochii noștri trebuie să-i afântim în direcțiunea aceasta, ca să nu ne trezim cu generali fără oaste — cu conducători cu carte în fruntea unui popor istovit și imbrâncit de mizerie.

Videant consules.

Kossuth contra lui Lukács. Luni, fostul ministru Lukács a fost în două rânduri la Kossuth, președintele partidului independist, pentru a începe cu el tratativele asupra alcătuirii noului guvern.

Lukács i-a comunicat condițiile sub cari partidul independist poate să alcătuiască guvernul, stărându-l ca din cabinet să facă parte și trei politicieni neutrali.

Kossuth a răspuns că nu poate face declarații până nu consultă comitetul executiv al partidului.

In ședința sa de Miercuri comitetul a hotărât să refuze propozițiile lui

Dinu, care în odăita vecină căzuse obosit în brațele lui Morfeu și care răsufuri în ansamblu păreau note joase ce nu supără de fel auzul necunoscătorilor de... muzică aleasă, ei dimpotrivă îi fermecase și-i ademenise la o moleșală poetică „O dulce far niente“.

Se pregăti apoi Delabran să declame un pasagiu din Despot-Vodă a lui Alexandri.

Toți rămaseră muți în ascultare. Dinu începî puternic și mai bine ca niciodată, impresionându-și adânc prietiniile care se minunau de talentul de interpretare și vocea lui joasă, iar el, cu ochii aprinși, cu o senzație de furnicare în trup, pe față cu un zâmbet de mândrie își luă avânt și deodată organel lui izbucni puternic cu un tragic care te vâră de viu în pământ:

„Cădeți infame ziduri

Ah! Doamne sunt nebun“

iar domnu Ghiță speriat, care apărî în ușe în „neglijență artistică“, aprobă furios:

„Adevărat nebun, da știi d'ăia de legat și dus la balamuc“...

Și acum în camera asta răvăcită și murdară, cu un aier îmbăcsit de fum și miros de tutun, poză imaginea celui mai tragi-comic tablou:

Un tată desmățat și sălbatic, un fiu simțitor care și-a pierdut capul în... plete de rușine și năcaș și câțiva tineri zăpăciți de spaimă.

În toată odaia domnea o teamă grozavă și numai dintr'un colț, de pe rafturile de cărți, pornea un rânjet batjocoritor al craniului vechiu și prăfuit.

București, 1908.

P. G. Cătușaru.

Lukács, care s'a întors la Viena pentru a-i comunica Maj. Sale cele întâmplate.

Acum va începe a doua parte a misiunii lui Lukács: **alcătuirea unui cabinet compus numai din politicieni neutrali.**

Indărătnicia Kossuthiștilor are să se răsbune amar.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

Un album „Eminescu“. Comitetele de inițiativă din Galați pentru aniversarea morții lui Eminescu a scos de sub tipar un almanah, care cuprinde diferite articole și studii asupra marelui poet. Doritorii de a primi un exemplar din această publicație se pot adresa d-lui C. Botez, președinte de tribunal în Galați. Prețul unui volum e de 3 coroane în ediție ordinară și de 10 coroane în ediție de lux.

O epigramă de actualitate. Se știe că revista „Sămănătorul“, după atâtea faze variate prin cari a trecut, a ajuns să fie astăzi aproape incetibilă. De vre-o câteva numere încoace publică niște sarbede impresii de călătorie a unui necunoscut și confuz publicist, care a umblat „pe rotile“ printre frații săi români. În legătură cu acest umblet greoi „pe rotile“ circulă acum în unele cercuri literare din București următoarea epigramă de actualitate:

Lumea astăzi e modernă,
Umblă în automobile,
Numai biet „Sămănătorul“
Se tărăște „pe rotile“.

Dictionarul localităților românești din Ardeal și Ungaria, compus de domni Silvestru Moldovan și N. Togan, a apărut în editura „Asociațiunii“. Este un mare merit, atât al „Asociațiunii“ cât și al celor doi autori, de-a fi scos această prea folositoare carte. La noi, ca și în România, necesitatea unui dicționar geografic al Ardealului românesc eră adânc simțită. Ziarele din București făceau până acum foarte multe greșeli în privința numirilor de localități românești, greșeli cari pe viitor, la îndemână cu acest ghid, vor putea fi evitate. Firește, dacă partea practică a acestei cărți, în care sunt adunate convenitele informațiuni statistice, trebuie recunoscută, nu se poate trece cu vederea că lucrarea asta este abia un început de dicționar geografic și că, pe baza acestui volum, se va putea proceda la întocmirea unei lucrări mai detaliate. Într'un viitor dicționar geografic al Românilor din Ungaria vor trebui să se consemneze mai cu amănuntul raporturile profesionale, economice și culturale ale fiecărei comune și să se adauge o hartă etnografică. Noi credem că în această privință harnicii autori, d-nii Moldovan și Togan, ar putea să conteze și pe sprijinul Societății geografice din București, care de curând a editat și dicționarul geografic al Bucovinei.

Bârsan în străinătate. D-l și d na Z. Bârsan, cunoscutii noștri artiști dramaticei, au primit din partea direcțiunii Teatrului Național din București un ajutor pentru a petrece vara la Paris și a face acolo cunoștință mai deaproape cu arta dramatică franceză.

Amintiri despre Eminescu. Aflăm cu multă bucurie că dl Ioan Slavici, nedespărțitul amic al lui Eminescu, își va tipări într'un volum amintirile sale din viața petrecută împreună cu marele nostru poet. O parte a acestei lucrări a și apărut în „Omagiul“ dela Galați, scos de către comitetul de comemorare a morții lui Eminescu.

O medalie. — Din partea unui comitet de organizare din Galați s'a luat inițiativa de a bate o medalie comemorativă de 40 m. m. care va cuprinde:

a) pe verso, chipul poetului Eminescu.

b) pe revers, o ramură de lauri și o harpă cu următoarea strofă din poezia „La steaua“.

Icoana stelei ce-a murit
Incet pe cer se sue:
Eră, pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem și nu-e.

Chipul poetului va purta pe cap o cunună, după cum el însuși și-a exprimat dorința, în una din poeziile sale:

Voiu, când mi-or duce îngerii săi
Palida-mi umbră în albul munte,
Să-mi pui cununa pe a mea frunte
Și să-mi pui lira sub căpătâi.

Medaliile vor fi bătute în bronz aurit, argintat, aurit fin, argintat antic, bronz oxidat, argint și aur curat.

La societatea de Sociologie din Paris, un bătrân ziarist, Paul Vibert, a făcut o comunicare în care analizează rolul și mentalitatea ziaristului în viața socială modernă.

Printre altele, bătrânul ziarist a spus și următoarele: „Chinezii afirmă că ziaristica există la ei de mai bine de 3000 de ani, iar Franța dacă posedă ziare ca „Mercure de France“, „Gazette de France“ de foarte mult timp, (sec. al XVII-lea) ziaristica modernă, așa cum o concepem azi, nu s'a născut și dezvoltat decât dela marea revoluție.

De atunci numai, cugetarea omului și-a luat sborul și a început să creeze o opinie publică.

Tipul însă al adevăratului ziarist începe să dispară din zi în zi. Ziarele se găsesc în mâinile diferiților antreprenori-capitaliști, cari pentru a se îmbogăți nu se dau în lături dela nimic. Cauza e mercantilismul brutal al Americii, care a trecut și prins rădăcini din nefericire și pe pământul Europei.“

După aceea, Paul Vibert arată calitățile ce trebuie să aibă un adevărat ziarist: cunoștinți enciclopedice, mult spirit și simț critic, și pe deasupra o adâncă cunoștință de oameni și de lucruri. Vechiul ziarist a încheiat spunând că ziaristica azi este și rămâne un minunat instrument de libertate, de progres, de justiție și de emancipare socială.

La începutul lui Iulie st. n. se deschide în parcul expoziției din München o expoziție de artă chineză și iaponeză. Va fi cea mai mare din câte au fost până acum în Europa. E sub președinția prințului Rupprecht, adânc cunoscător al artei asiatice răsăritene. Prințul va expune și colecția sa. Impreună cu tablourile din alte colecții însemnate, vor fi la 3000 de bucați.

O notă sinceră găsim într'un volum de poezii ungurești apărut zilele aceste. Autorul e Vértessy Gyula care a petrecut în calitate de revizor școlar mai mulți ani în orașul nostru. Poeziile nu sunt nici mai bune nici mai slabe ca întreaga producție literară de astăzi a compatrioților noștri, dar bucata de care vorbim e interesantă prin sinceritatea sentimentului. Poezia poartă titlul: „Pe malul Oltului“ și e următoarea în traducere verbală:

„Mă uit cu jale la frumoasele tale valuri blonde, doar' îmi ești atât de străină măreță apă! Și pe malul tău văd sălci plecate ca la mine — acasă, pe crengile tremurate și aici ciripesc paserile întocmai ca la noi pe malul Tisei. Dar nu e același graiul valurilor, graiul paserilor cântărește. Altfel ciripesc acolo paserile, altfel șoptește valul; ungurește îi vorbește Tisa Maghiarului. Pe când tu ești apă străină, străină îți-e orice undă și în graiul străin geme vântul deasupra ta. Cum stau la malul tău și ascult, inima mi-e stăpânită de jale. Și pe când lacrimile mele se scurg în oglinda Oltului, sufletul meu călătorește departe la malul Tisei unde e ungureșcă pământul cu toate fricilele de iarbă... La Tisa unde răsună livada de glas ungureșc, unde nu mă simt străin, unde nu sunt în țintire“...

Interesant sentiment și noi n'avem nici un cuvânt de-a ne îndoi în sinceritatea poetului. Doar' Oltul e decând lumea al nostru și n'a știut și probabil n'are să învețe niciodată ungurește.

Totuș cu toată durerea ce ne-au pricinuit și ne pricinuesc suferințele Românilor din Ungaria, din cauza persecuțiilor sistematice la cari sunt supuși din partea maghiarilor, noi ne-am fi înăbușit durerea și am fi participat la congresul internațional de medicină din Budapesta...

In acest timp survine condamnarea la închisoare a d-nei Vlad, soția unui deputat din parlamentul maghiar, pentru faptul că a făcut propagandă pentru limba ei maternă, la o școală românească din Transilvania, școală întreținută din bani românești.

Faptul acesta a revoltat la culme opinia publică din Regatul României. Este adevărat că această femeie mai în urmă a fost grațiată din elementa Impăratului; nu e însă mai puțin adevărat că condamnarea rămâne.

Pe când Românii din regat erau sub influența acestei abominabile condamnări, survine un alt fapt, care arată odată mai mult asuprirea pe care o exercită Ungurii asupra supușilor români din regatul Ungariei.

In curând urmând a se ține la Iași, oraș considerat ca a doua capitală a României, un congres al studenților români de prin toate țările unde se găsesc, presa ungară, ocupându-se de acest congres și denunțând autorităților maghiare că mai multe școli românești din Ungaria și-au anunțat participarea la acest congres, cere baronului d'Aehrenthal și contelui Apponyi să facă demersuri la București, contra tendinței jignitoare pentru Unguri a congresului și invită pe ministrul instrucțiunii să elimine din școlile ungare pe toții studenții cari vor participa la acest congres, al cărui scop e pur cultural, și nici decum politic. In consecință, rectoratele universităților din Ungaria au făcut cunoscut studenților români că vor fi eliminați din acele universități, dacă vor participa la congresul studențesc dela Iași. Aceeași soartă o vor avea și studenții români cari se vor duce să audieze cursurile de vară ale universităților din regatul român.

Iată faptele cari ne interzic să luăm parte la lucrările congresului internațional de medicină ce se va ține la Budapesta.

Să nu ni se răspundă de confrății noștri din Ungaria că știința nu are națiune, căci noi le vom răspunde, că e tot atât de adevărat că oamenii de știință au o naționalitate pe care trebuie s'o respecte tocmai în numele științei. Că chiar știința cere ca într'un stat organizat să predomnească ca principii de guvernare, acele legi generale cari permit dezvoltarea deopotrivă a tuturor popoarelor și a tuturor inșilor locuitori într'un stat.

Toleranța fiecărei credințe și a fiecărei națiuni, așa cum o practicăm noi în România, față de toți și față și de Unguri, aceasta este povata științei pentru un stat și un popor, nu șovinismul barbar în numele cărora ne chinuie 3 și jumătate milioane de oameni.

Ș'apoi doară toată știința modernă are ca mamă libertatea de gândire și de acțiune. Dacă popoarele n'ar fi cucerit acest dar prețios, dacă fiecare om de știință ar fi trebuit să fie ars pe rug ca Giordano Bruno sau condamnat ca Galileu pentru adevărurile ce le descoperea, unde ar fi ajuns oare știința modernă?

Știința modernă este fca libertății și ea nu e fică vitregă.

Prin cuceririle ei, ea a lărgit cercul de cunoștință al oamenilor, a spăruiat ereziile și la rândul ei a pus aripi noi și puternice libertății mame.

Cine ține încătușat un popor nu s'a pătruns de adevărurile mari ale științei și nu poate să aibă dreptul de a vorbi în numele ei.

Cine nu respectă libertatea a milioane de oameni și nu le permite dezvoltarea lor naturală, acela nu poate fi preot senin al științei, căci păstrează însuși izvorul ei: libertatea.

De aceea până când poporul ungușesc, până când conducătorii aceluși popor, nu se vor pătrunde de aceste adevăruri, devenite patrimoniu comun al tuturor popoarelor, medicii români cari se pot cel puțin echivala în valoare cu cei unguri înaintea areopagului european al științei, nu vor pune piciorul ca congresiști pe pământul Ungariei.

Până când inechitățile și prigonirile de tot felul împotriva românilor din Ungaria, până când închisorile ei și atentatele nu vor încetă, până când nu vom vedea că măcar oamenii de știință ai Ungariei nu protestează alături cu noi contra acestor nedemnități, noi ne vom abține dela orice manifestare de fraternitate în capitala Ungariei.

Vioara măiastră a științei va fi totdeauna lipsită de o strună la Budapesta în congres.

Și se va ști pentru ce lipsește acea strună. Dacă nu luăm parte la congres, aceasta însă nu va împiedecă ca pe toți congresiștii cari voinș să viziteze Constantinopolul și se vor oprî în București, să-i primim cu toată dragostea și să le facem șederea cât mai agreabilă și mai utilă.

Incheem acest memoriu regretând că perdem plăcuta ocaziune de a ne 'ntâlni cu confrății noștri de prin țările cu adevărat înaintate în civilizație, însă ne măgulim cu speranța că cei trei ani ce vor urmă, vor trece repede, și la viitorul congres, care se va ține în orice alt oraș de pe suprafața globului, vom căută să compensăm ceea-ce noi medicii români am pierdut în anul 1909."

Urmează iscăliturile președintelui și a membrilor din comitetul Asociației.

ȘTIRI.

W. R. Seton Watson, publicistul englez cunoscut sub pseudonimul Scotus Viator, a fost 8 zile oaspele orașului nostru. Însoțit de dnii O. Goga și I. Schiopul, a făcut o excursiune la Blaj, unde a vizitat fruntașii români, catedră, gimnaziul, câmpul libertății și câteva sate românești din jur.

In Sibiu de-aseamenea a vizitat toate instituțiile românești. Simpaticul publicist englez a fost primit de toate cercurile românești cu multă căldură.

Din Sibiu, dl S. Watson a plecat Joi la Viena, de unde se va întoarce în patria sa, Scoția.

Dioscurii burdiști la București. Vineri au plecat la București frații Ionescu, sub cuvânt că vizitează neamuri. În cercuri informate se susține, însă, că au o misiune specială, anume ca din incredințarea guvernului ungar să indenne — acum după grațierea doamnei Vlad — medicii din România să vină la congresul din Budapesta. Alții cred a ști că scopul călătoriei acestor dioscouri burdiști este a întemeia la București o foaie filo-maghiară... („Drapelul“).

Credem că dioscouri burdiști vor fi întâmpinați pretutindeni după merit.

Răspunsul lui Björnson. Marele bard dela Nord, apărătorul popoarelor asuprite, a publicat în „Courrier Européen“ din Paris un articol în care arată nedreptățile ce se săvârșesc în Croația prin inscenarea procesului contra Sârbilor „trădători de patrie“. Pentru acest articol, presa maghiară l-a atacat pe Björnson afirmând că a fost plătit ca să scrie acest articol. În numărul din urmă al revistei franceze cetim și răspunsul lui Björnson la această minciună. E scurt:

„Dacă aș fi coruptibil, de multă vreme aș stă deja de cealaltă parte, căci corupția practică de Maghiari e cunoscută în toată lumea“.

„Lumea Nouă“. Sub titlul acesta va apare în America (Cleveland, O. W. 6007, Detroit Ave), cu începerea dela 15 Iulie un nou ziar românesc independent, sub direcția dlui Vasile E. Moldovan.

Bartolomeiu Baiulescu, protopop în Brașov, a răposat la 27 Iunie n. în vârstă de 78 de ani. A fost un cald sprijinitor al tuturor mișcărilor românești.

Odihneasă în pace!

„Moravuri nouă“. Sub titlul acesta, „Tribuna“ dela Arad publică o cartă postală deschisă, adresată de dl Birăuțiu, tipograf în Budapesta, dlui Gh. Pop, redactor la „Tribuna“ din Arad. Carta postală e scurtă: „Domnule Ghiță Pop. Te fac atent, că dacă nu vei încetă cu obraznicia, voi veni la Arad ca să vorbesc cu D-ta. Vreau să te învăț omenie — ca pe Rosenthal. — Birăuțiu“.....

Departate am ajuns... Dl Birăuțiu amenință cu bătaie pe un gazetar naționalist care-și face datoria! Cu drept cuvânt se indignează „Tribuna“

împotriva acestui nou fel de — discuție... și se adresează deputaților naționaliști Vlad, Vaida, Maniu, somându-i să declare dacă aprobă insultele ce le aduce un Birăuțiu...

E vremea că deputații români vizati să-și spună odată cuvântul.

Confederațiunea studenților din Balcani. Din Sofia se anunță că o comisiune aleasă din sânul studenției bulgare urmează tratative cu delegații studenților din România pentru a găsi formula prin care să se poată ajunge la o înțelegere relativ la înfăptuirea confederației studențești balcanice.

Studențimea balcanică este foarte favorabilă acestei idei; de asemenea și cercurile intelectuale privesc cu multă simpatie eforturile tinerimii.

Ca început al acțiunii, se proiectează realizarea unei apropieri cât mai strânse între intelectuali bulgari și cei români prin țineri de conferințe reciproce, traduceri din cei mai buni autori și facerea de anchete și călătorii de studiu.

Suveranii catolici la Roma. „Perseveranza di Milano“ revine asupra chestiunii, dacă diferiții suverani catolici din Europa vor putea să viziteze Expoziția ce se proiectează pentru 1911 în aducere aminte a intrării trupelor italiene regale în Roma papală. Impăratul Germaniei ar fi pentru idea, ca Vaticanul să nu facă dificultăți suveranilor catolici doritori a-și concilia credința lor religioasă cu datoriile de curtenie față de Casa de Savoia.

Cardinalul Mery del Val rămâne, însă, inflexibil asupra acestei chestiuni. Deci nici un suveran catolic nu va mai merge la Roma, fie înainte fie pe timpul expozițiunii proiectate.

Duelul fatal între doi ofițeri. Un duel a avut loc zilele trecute, la Blankenberg, aproape de Berlin, între locotenenții Zwitscher și Granier, care a costat vieța celui dintâi. Zwitscher eră insurat și avea doi copii.

Asupra cauzelor acestui duel se comunică următoarele:

Acum patru luni locotenentul Zwitscher a condus într'o seară pe logodnica locotenentului Granier acasă și cu aceasta ocaziune și-a permis o necuviință, voinș să o sărute. Fata i-a iertat atunci greșala și i-a promis că nu va spune nimic logodnicului ei. După 2 luni, însă, ea totuș a adus cazul la cunoștința logodnicului ei, care la rândul lui l-a provocat pe Zwitscher la duel.

Examenul la școala de fete a „Asociațiunii“ s'a terminat Marți printr'o frumoasă festivitate în amintirea lui Eminescu. S'au cântat mai multe compoziții ale unor poezii de Eminescu, s'au recitat de către eleve diferite bucăți din opera poetului. Punctul culminant al acestei festivități a fost un frumos discurs ocazional asupra lui Eminescu, rostit de distinsul profesor al școlii Dl I. Borcia. În acest discurs au fost relevate cu multă competență calitățile de om al școlii și bun cunoscător al problemelor pedagogice prin cari s'a distins Eminescu. Tot din acest prilej delegatul comitetului central al Asociațiunii Dl Nic. Ivan a pronunțat un bine simțit și călduros discurs dând bune sfaturi părintești elevelor.

Exploratorul Wellmann își amână voiajul spre Polul nord. O telegramă din Tromsø anunță că exploratorul Wellmann, care proiectează un voiaj spre polul de nord cu balonul, s'a înapoiat la Tromsø. El fusese înștiințat că hala balonului, ce se construisse pe insula Demsk, a fost dărâmată de vânt. Wellmann a sosit la Tromsø spre a cumpără material pentru o noaună hală. Construirea acestei hale va dură mai mult timp, astfel că Wellmann va fi nevoit să-și amâne voiajul pentru anul viitor.

Telegrafie fără sârmă între New-York și Paris. În New-York s'a făcut o instalațiune înaltă de 200 metri pe turnul clădirii metropolitane pentru telegrafia fără sârmă. Inventatorul crede că va putea stabili o comunicațiune directă și cu turnul Eiffel din Paris.

Divorțul miliardarului Gould. Zilele trecute s'a pronunțat, în New York, sentința în procesul de divorț al soților Gould. Bărbatul a fost găsit vinovat și căsătoria lui deslegată. Soția divorțată obține o rentă anuală de 36.000 dolari (180.000 coroane).

Țarul în Franța. Întâlnirea celor doi șefi de stat ai Rusiei și Franței s'a fixat pe ziua de 18 Iunie v. la Cherbourg. E posibil ca întrevederea să nu se facă în oraș, ci pe vapor. Cel puțin în programul de recepțiune al Țarului nu figurează debarcarea lui în Cherbourg.

Sârbii în contra regelui lor. „Reichpost“ din Viena află din Sofia că un ziar socialist bulgar insultă pe regele Ferdinand pe care nu vrea să-l recunoască nici de principe, nici de rege al Bulgariei, deoarece n'a fost ales ca atare de Sôbrania cea mare. Prin urmare cere convocarea Sôbraniei celei mari.

Membrii dumei ruse la Londra. Regele Eduard a primit la palatul Buckingham pe membri Dumei ruse, cari i-au fost prezentați de către ambasadorul rus și i-a salutat printr'un călduros discurs, spunând că a urmărit dela început cu mare interes deliberările Dumei. Regele păstrează o plăcută amintire din cele două vizite ale sale în frumoasa Rusie pe care o va vizita încă și în alte dăți. Chomjakoff a mulțumit Regelui pentru primirea grațioasă ce li s'a făcut.

Demisia primului ministru Persan. Din Teheran se anunță că primul ministru Saadeddaulch și-a dat demisia din cauza neînțelegerilor cu ceilalți colegi ai săi. Șahul nu i-a primit demisiunea.

Chestiunea bisericii Române din Budapesta. Preotul român Bogoevici s'a prezentat la primarul Capitalei spre a-l ruga ca să se rezerveze un loc pentru biserica românească, cu ocaziunea expropriierilor ce se fac acum în Capitală. Primarul a declarat că ar fi dispus să cedeze locul necesar chiar în mod gratuit, însă numai sub condiția ca comunitatea românească să fixeze un termen hotărât pentru construirea bisericii. Cum însă comunitatea nu dispune de mijloacele necesare, cererea preotului român a rămas fără rezultat.

Alianță Sârbo-Turcă. În sferile politice din Belgrad s'a primit cu o deosebită satisfacțiune știrea că Turcia e dispusă să încheie o alianță cu Serbia, și că s'au și început negocieri în privința aceasta. Ceeace a indemnă pe Turcia la pasul acesta, a fost că, pe de o parte ea a aflat despre existența unei alianțe Austro-Bulgare, iar pe de altă parte se teme de un conflict în Macedonia din cauza Greciei.

Dificultățile procesului Eulenburg. Tragerea la sorți a juraților în procesul Eulenburg întâmpină multe dificultăți. Cei mai mulți jurați au înaintat tribunalului din Berlin certificate medicale, prin care se constată că dâșii sunt bolnavi sau că au nevoie de repaus. Până acum numai 11 jurați au putut fi trași la sorți, pe când regulamentul prescrie un număr de 35 până la 40 de jurați, dintre cari ar urmă să se aleagă curtea compusă din 12 jurați.

Din această cauză se crede că procesul nu va putea începe înaintea vacanțelor de vară.

Puternic curent antiagrar în Austria. Numeroase întruniri de industriali și comercianți s'au

ținut în diferite localități ale Austriei. Așa s'a ținut un mare meeting de protestare la Karlsbad, unde s'a luat o rezoluțiune pentru protejarea intereselor tuturor claselor, ce au suferit pe urma politicii intransigente a agrarienilor. S'a decis ca neapărat să se încheie convențiuni comerciale cu Statele din Orientul european.

Meetinguri de acestea s'au mai ținut — și tot în același sens — la Pilsen, în Tirolul de Nord, Trautenau, Praga, unde ziarul „Cias“ al deputatului ceh Massaryk a insistat cu deosebire asupra votării tratatului de comerț cu România, care e cel dintâi factor în politica orientală a Monarhiei austro-ungare.

Solferino.

În ziua de 11/24 Iunie s'au împlinit tocmai 50 de ani decând s'a desfășurat pe un front de 24 kilometri marea bătălie de la Solferino.

Eră încă epoca de glorie a imperiului francez și același Napoleon al III-lea, care mai târziu a condus trupele franceze la dezastrul dela Sedan, la Solferino, din zorii zilei, din fundul clopotniței de la Castiglione, judecase foarte clar situația armatelor și dăduse porunci limpezi și hotărâte.

Armata austriacă dispunea de 198035 pedestrași și 19289 cavaleriști, dar în luptă n'au intrat decât 163124 soldați. Armata franco-italiană avea 173603 infanteriști și 14355 cavaleriști dintre cari au luat parte la luptă 135234 soldați.

Lupta, care dură 16 ceasuri, fu da'ă sub direcțiune personală a împăratului Francisc-Iosif și Napoleon al III-lea și a regelui Victor Emanuel.

De la început armata franceză a avut avantajul ofensivei, căci s'a pus în mișcare dela ora 3 a. m. surprinzând astfel trupele austriace, cari aveau comanda să se miste mult mai târziu.

Lupta se începe, în rânduri strânse, pept la pept, și întinsa câmpie nu fu decât o mare de flăcări. Nici un istoric n'a reușit încă să ne dea imaginea acestui amestec fantastic de trupe: orășele luate și reluate cu baioneta; artileria lui Niel zdrobind artileria austriacă; regimente distruse de regimente; trei corpuri austriace sub comanda întrepridă a lui Windischgraetz sunt puse pe fugă de fantasiinii lui Desvaux și de lăncerii lui Partonneaux.

La două ore după amiază, generalul Forey pune mâna pe faimosul turn dela Solferino, poreclit „La Spia d'Italia“, spionul Italiei, și la ora 4 centrul armatei austriace este spart, bătălia eră câștigată și armata austriacă în plină retragere.

Invinșii perdură 650 ofițeri și 19.311 soldați, aliații: 8 generali, 936 ofițeri și 17.305 soldați.

Și când te gândești la dezastrele armatei franceze dela 1870, nu poți să nu fi cuprins de admirație față de lupta eroică a trupelor de sub comanda lui Mac-Mahon, Canrobert, Bazaine, Wimpfen, Niel, Forey, Trochu, etc. etc.

Să nă uităm însă că în această luptă avem și noi morții noștri: grănicerii nășăudeni și bănățeni s'au luptat cu îndărjire în rândurile austriace, în cât Napoleon al III-lea și-a adus aminte de ei și când a fost vorba de independența țării Românești, el a spus: merită să fie liber un popor care s'a luptat vitejește pe câmpia dela Solferino. Austria sărbătorește pe ultimul ofițer rămas în viață, pe Fejérváry; noi să depunem o lacrimă în amintirea fraților noștri căzuți pe pământ strein.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.

Cassa de păstrare (reuniune)

— în Săliște. —

Primește depuneri spre fructificare cu 4%, pe lângă un termen de anunț mai lung cu 4½%, iar depuneri mai mari cu 5%.

Depuneri se plătesc, după starea casei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și ridicări se pot face și pe cale poștală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe ipotecă precum și ca credite de Cturent pe lângă asigurarea ipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între 8% și 6% netto după mărimea imprumutului și asigurarea oferită.

19—20

Diracțiunea.

Candidat de avocat

cu praxă, află imediat aplicare sub condițiuni favorabile.

Dr. O. Russu,
advocat — Sibiu.

Fără concurență.

Spre binevoitoare cunoștință!

Am onoare a aduce la cunoștința O. P. din loc și jur, cumcă am deschis în localul meu pe Bretter, piața Hermann, casele Consistoriului o

PANORAMA UNIVERSALĂ PERMANENTĂ

unde se poate vedea vederi pitorești și călătorii științifice prin toată lumea.

In fiecare săptămână se vor schimba seriile.

Deschis în fiecare zi dela 9 a. m. până la 10 ore seara.

Prețul intrării a persoană	— 30 fil.
Studenti și elevi	— 20 "
10 bucăți bilete	K 2 — "
5 bucăți bilete	" 1-20 "

Elevi corporativ sub conducerea unui superior în zile de săptămână până la 5 oare d. a. 10 fil.

Cu toată stima: **I. Barbu.**

[167] 3—3

Expoziție permanentă.